Publicat pe (https://bnm.md)

10.10.2024

Guvernarea, gestiunea riscurilor în BNM și nivelurile de control

Gestiunea riscurilor și controlul intern

Gestiunea riscurilor

Banca Națională gestionează riscurile financiare și nefinanciare aferente realizării atribuțiilor de bază și proceselor de activitate.

Riscurile financiare sunt riscurile aferente instrumentelor financiare ca mijloc de realizare a politicii monetare și valutare, pentru gestiunea rezervelor internaționale sau pentru asigurarea stabilității financiare.

Acestea se referă la:

- **Riscul de credit** – reprezintă riscul pierderilor ca rezultat al neîndeplinirii obligațiilor contractuale de către contrapărți
- **Riscul de lichiditate** – reprezintă riscul Băncii Naționale de a nu-și putea onora obligațiile de plată devenite scadente. Riscul de lichiditate este un risc caracteristic tranzacționării pe piață și constă în imposibilitatea realizării unui activ financiar la valoarea justă din cauza condițiilor specifice ale pieței
- **Riscul de piață** – riscul rezultat din fluctuațiile nefavorabile ale prețurilor de piață ale activelor care fac parte din portofoliile de investiții ale Băncii Naționale. Riscul de piață include riscul ratei dobânzii și riscul valutar:
  a) *Riscul ratei dobânzii* – reprezintă probabilitatea de a înregistra o pierdere sau de a nu realiza profiturile prognozate, ca urmare a modificării nefavorabile a ratei dobânzii pe piață;
  b) *Riscul valutar* – reprezintă probabilitatea de a înregistra o pierdere sau de a nu realiza profiturile prognozate, ca urmare a modificării nefavorabile a ratelor de schimb.

Riscurile nefinanciare:

1. **Riscul strategic** – reprezintă riscul potențialelor eșecuri ca rezultat al unor decizii ale organelor de conducere, evenimente interne (guvernanță, setarea incorectă a strategiei, insuficiența resurselor) sau evenimente externe (politici naționale, reglementări, tehnologii, ingerințe externe, situații excepționale), care ar putea împiedica banca să-și atingă obiectivele strategice stabilite. Riscurile strategice sunt identificate în cadrul proceselor de activitate aferente planificării strategice și sunt evaluate conform Cadrului de gestiune a riscurilor operaționale.
2. **Riscul operațional** – reprezintă un potențial impact financiar, de activitate și/sau reputațional pentru bancă, care derivă sau este condiționat de activități inadecvate sau eșuate ale guvernării interne, proceselor de activitate, oamenilor, sistemelor/infrastructurii sau mediului extern.
   Banca Națională a Moldovei identifică riscul legal ca parte a riscului operațional, fiind evaluat potrivit Cadrului de gestiune a riscurilor operaționale în procesele de activitate. Acest risc poate rezulta din cadrul de reglementare, nerespectarea sau neînțelegerea prevederilor normative, ambiguitatea sau insuficiența reglementărilor aplicate, la elaborarea actelor normative, în procesele de reprezentare a intereselor Băncii Naționale în instanțele de judecată, procesele de achiziții pe segmentul respectării drepturilor contractuale ș.a. Pentru riscurile identificate se evaluează impactul pe activitatea Băncii Naționale, impactul reputațional și impactul financiar.

3. **Riscurile climaterice** – BNM este în proces de dezvoltare a cadrului privind gestiunea integrată a riscurilor și a politicilor, proceselor și controalelor pentru încorporarea riscurilor climaterice în gestiunea integrată a riscurilor, obiectivele fiind centrate pe îmbunătățirea rezilienței sectorului bancar, promovării finanțării sustenabile, înțelegerii riscurilor de mediu, educației și cercetării, gestiunii operațiunilor proprii.

Apetitul pentru risc este cantitatea maximă și tipul de risc pe care banca este pregătită sau abilitată să precaute, accepte sau tolereze în realizarea atribuțiilor de bază și obiectivelor Băncii Naționale. Apetitul pentru risc poate fi exprimat în termeni cantitativi și calitativi în funcție de categoria riscului sau specificul riscului.

Toleranța la risc este valoarea sau nivelul de risc operațional rezidual („cantitatea"), pe care banca este disponibilă să suporte sau la care să fie expusă (gradul de variație acceptat) în orice moment de timp după tratarea riscului inerent, în vederea atingerii obiectivelor.

Ținând cont de mandatul, misiunea și valorile [1] sale, Banca Națională gestionează riscurile pentru a asigura realizarea atribuțiilor de bază [2] (după cum este stabilit în art.5 din Legea BNM [3]), obiectivelor strategice [1] și obiectivelor proceselor de activitate, în conformitate cu toleranța la risc și apetitul la risc [4] aprobat de Consiliul de supraveghere.

Apetitul la risc al Băncii Naționale pentru riscurile financiare și nefinanciare este **mic spre mediu**, cu excepția riscurilor de **fraudă**, la care Banca Națională are **apetitul „zero" la risc**.

Profilul de risc, numit „harta termică a riscului", este un tablou care transpune prioritizat evaluarea calitativă și cantitativă a riscurilor specifice activității Băncii Naționale. Fiecare risc reprezentat în profilul de risc presupune un anumit nivel de performanță pentru strategia respectivă sau obiectivele BNM.

Indicatorii cheie de risc (KRI) sunt măsuri și valori care se referă la o anumită categorie de risc, indicatori ai posibilității unui impact sau modificării probabilității/impactului riscului.

— KRI sunt definiți pentru măsurarea expunerii la risc sau oferirea unei avertizări timpurii a riscului pentru a identifica potențialele evenimente care ar putea afecta obiectivele.
— KRI se stabilesc la nivelul riscului și procesului de activitate. La stabilirea KRI pot fi utilizați indicatorii chei de performanță (KPI) stabiliți pentru obiectivele Băncii Naționale.

La stabilirea KRI se utilizează criteriile SMART (specifici, măsurabili, realizabili, relevanți, încadrați în timp) și sunt atașați de obiectivele strategice ale Băncii Naționale, de politica de risc promovată, să fie multidimensionali, ușor comparabili, previzibili și informativi.

Procesul de gestiune a riscurilor [5] este un proces continuu care este definit prin următoarele etape: (1) identificarea riscurilor, (2) evaluarea riscurilor, (3) răspunsul la risc, (4) monitorizarea și revizuirea riscurilor, (5) informarea, comunicarea și raportarea riscurilor.

Obiective de dezvoltare a sistemului de gestiune a riscurilor

Consolidarea sistemului integrat de gestiune a riscurilor reprezintă un obiectiv operațional esențial prevăzut în Planul strategic „BNM 2030", aferent obiectivului strategic 6. Consolidarea rezilienței și agilității instituționale, având ca scop, fortificarea guvernanței interne, întărirea capacității organizaționale de gestiune a riscurilor, dezvoltarea culturii de risc. În cadrul acestui obiectiv, sunt prevăzute o serie de acțiuni care vor contribui la dezvoltarea și optimizarea sistemului de gestiune a riscurilor, asigurând astfel o reziliență sporită și o mai bună adaptare la schimbările din mediul extern, inclusiv și schimbările climatice.

Astfel la prima etapă se planifică aprobarea în redacție nouă a cadrului privind sistemul de control intern, aprobarea cadrului de gestiune integrată a riscurilor, dezvoltarea sistemului informațional de gestiune a riscurilor operaționale și a noului sistem de gestiune a incidentelor, identificarea și monitorizarea KRI pe

procesele critice ale BNM, actualizarea continuă a planului de asigurare a continuității, instruirea continua a angajaților în domeniul gestiunii riscurilor.

Controlul intern

Banca Națională aliniază gestiunea riscurilor operaționale și a sistemului de control intern la standardele internaționale COSO, ISO 31000, la bunele practici în domeniu, inclusiv ale Grupului Internațional de Lucru privind Riscul Operațional în Băncile Centrale (International Operational Risk Working Group (IORWG)), Banca Națională fiind membru al acestuia.

Odată cu aprobarea Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei [5], Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul/toleranța la risc în Banca Națională.

Gestiunea riscurilor, precum și controlul intern în cadrul BNM sunt instituite conform celor trei linii de apărare

Prima linie de apărare gestionează riscurile și este reprezentată de subdiviziunile BNM - "proprietarii" riscurilor. Șefii subdiviziunilor (managerii de linie) poartă responsabilitate pentru identificarea și gestionarea riscurilor inerente proceselor de activitate și sistemelor informatice ale căror proprietari sunt, stabilind corespunzător activitățile de control în procesul de gestiune a riscurilor. Pentru riscurile operaționale se aplică metodologia de evaluare a acestora, conform căreia fiecare subdiviziune structurală a Băncii Naționale efectuează anual procedura de autoevaluare a riscurilor operaționale, cu identificarea și evaluarea riscurilor pe procese de activitate, precum și stabilirea măsurilor de control pentru a menține riscurile în zona de toleranță, cu raportarea rezultatelor către funcția de gestiune a riscurilor operaționale. Subdiviziunile aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de gestiune a riscurilor și control intern. Funcțiile celei de-a doua linie de apărare includ mecanisme și procese specifice de monitorizare, în vederea exercitării unui control intern și sistem adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale, conformității proceselor desfășurate în BNM. Linia a doua este reprezentată de structurile cu funcții dedicate gestiunii riscurilor financiare și operaționale, consolidării climatului de integritate instituțională, etică și conduită profesională, Comitetul de investiții, Comitetul de risc și Comitetul privind continuitatea activității. La nivelul acestei linii este elaborat cadrul metodologic pentru desfășurarea unui proces eficient de gestiune a riscurilor în BNM: cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, gestiunea riscurilor operaționale pe procese de activitate, cadrul intern în domeniul conformității, asigurarea continuității activității și securității informației, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele, care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul Băncii Naționale există un sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și obiectivă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernanței, gestiunii riscurilor și Cadrul normativ intern privind funcționarea auditului intern este aprobat la nivelul Consiliului de supraveghere și racordat la elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF), elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA).

Controlul intern în cadrul BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii, atribuțiilor de bază, obiectivelor strategice și ale proceselor de activitate ale BNM. Totodată, pentru consolidarea controlului intern, sunt implementate registrele electronice ale actelor interne (fluxuri dedicate privind elaborarea, avizarea, aprobarea, înregistrarea, etc.), care asigură trasabilitatea procesului de reglementare internă.

Regulament cu privire la funcționarea Departamentului Audit Intern al Băncii Naționale a Moldovei [6]

Controlul extern

Auditul extern

Auditul extern al Băncii Naționale se efectuează anual pentru situațiile financiare, conturile și registrele BNM, în conformitate cu standardele internaționale de audit, de către o companie de audit independentă, cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale și al instituțiilor financiare internaționale, selectată de Consiliul de supraveghere pe bază de licitație. Raportul auditorului extern se publică împreună cu situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale. Aceeași organizație de audit extern nu poate fi numită consecutiv pentru o perioadă ce depășește 5 ani

Evaluarea de către FMI a credibilității și siguranței BNM

Periodic, credibilitatea și siguranța băncilor centrale este evaluată de experții FMI pentru a primi asigurare în implementarea și operarea de către BNM a sistemelor de control, contabile, de raportare și audit referitoare la gestionarea resurselor, adecvate integrității operațiunilor desfășurate. Evaluarea acoperă șase domenii-cheie relevante controlului și guvernării în cadrul băncilor centrale conform acronimului GELRIC:

- G - mecanismul de guvernanță;
- E - mecanismul auditului extern;
- L - cadrul legal și independența băncii centrale;
- R - raportarea financiară;
- I - mecanismul auditului intern;
- C - sistemul controalelor interne.

Auditul Curții de Conturi a R.M

Auditul public extern cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții este realizat de Curtea de Conturi, limitându-se, conform Legii nr. 548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, cu excepția celor ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor valutare ale statului.

- Cadrul general privind sistemul de gestiune a proceselor de activitate în BNM (extras Cadru [7]);
- Cadrul privind gestiunea riscurilor operaționale în BNM (extras Cadru [5]);

Tag-uri

guvernarea [8]

guvernanta [9]

control intern [10]

audit intern [11]

audit extern [12]

politica antifraudă [13]

Sursa URL:
https://bnm.md/ro/content/guvernarea-si-nivelurile-de-control-ale-bancii-nationale

Legături conexe:

[1] https://bnm.md/ro/content/planul-strategic-al-bancii-nationale-moldovei-bnm-2025 [2] https://bnm.md/ro/content/informatia-cu-privire-la-bnm [3] https://bnm.md/files/548_ro_2.pdf#page=6 [4] https://bnm.md/files/extras_Cadru.pdf#page=2 [5] https://bnm.md/files/extras_Cadru.pdf [6] https://bnm.md/ro/content/regulament-cu-privire-la-functionarea-departamentului-audit-intern-al-bancii-nationale [7] https://bnm.md/files/Extras_DPSG_Pagina_WEB_Fin___.pdf [8] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=guvernarea [9] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=guvernanta [10] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=control intern [11] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=audit intern [12] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=audit extern [13] https://bnm.md/ro/search?hashtags[0]=politica antifraudă